

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Psychospołeczne uwarunkowania jakości i trwałości związków małżeńskich żon Anonimowych Alkoholików. Badania kobiet o różnym sposobie radzenia sobie z krzywdą

Praca przedstawia psychospołeczne uwarunkowania jakości i trwałości związków małżeńskich żon Anonimowych Alkoholików, które są moderowane czterema profilami radzenia sobie z krzywdą, wyodrębnionymi w analizie skupień. W badaniach posłużono się *Skalą Samooceny* opracowaną przez Rosenberga (SES; w polskiej adaptacji Dzwonkowskiej, Lachowicz-Tabaczek i Łaguny z 2008r.), *Inwentarzem Stanu i Cechy Lęku*, autorstwa Spielbergera, Gorsucha i Lushene'a (STAI; wersja X-2, dotycząca Lęku-Cechy; będącym polską adaptacją, opracowaną przez Wrześniewskiego, Sosnowskiego, Jaworowską i Fecenec z 2011r.), *Skalą Centralności Religijności* opracowaną przez Hubera (C-15; w polskiej adaptacji Zarzyckiej z 2011r.), *Portretowym Kwestionariuszem Wartości* Schwartza (PVQ-40, którego adaptacji dokonali w 2011r. Ciecuch i Zaleski), *Skalą Sposobów Radzenia Sobie z Krzywdą* w wersji eksperymentalnej Gruszeckiej (SR-K) oraz *Skalą Jakości i Trwałości Małżeństwa*, autorstwa Ryś (1994). Wykorzystano także arkusz biograficzny oraz skróconą wersję skali *EPQ-R*, autorstwa Eysencka i Eysencka (2011), w polskim tłumaczeniu Brzozowskiego i Drwala (1995) i normalizacji Jaworowskiej (2012) – uwzględniono jedynie *Skalę Kłamstwa*. Celem dokonania analiz korelacyjnych, regresji, moderacji oraz analizy skupień, uwzględniono odpowiedzi 300 żon Anonimowych Alkoholików z terenu całego kraju.

Prezentowane wyniki badań potwierdzają większość hipotez. Okazało się bowiem, że religijność żon Anonimowych Alkoholików koreluje z jakością i trwałością ich relacji małżeńskich (H1). Także ogólny poziom samooceny badanych kobiet, jest związany z jakością i trwałością ich małżeństw (H2). Co więcej, lęk (będący cechą osób badanych), współwystępuje z jakością (ale nie z trwałością) ich związków małżeńskich (H3). Ustalono także, że koncentracja na krzywdzie wiąże się z wysoką trwałością więzi małżeńskiej żon AA, co pozwoliło częściowo potwierdzić H4.2. (wykazano, iż powiązania nie dotyczą przewartościowania krzywdzącego zdarzenia, ani jakości wspólnoty małżeńskiej). Wykryto też, że struktura systemu wartości żon AA jest powiązana z jakością i trwałością ich związków małżeńskich (wyłączając stymulację; H5). Potwierdzono również, iż różne sposoby reagowania na krzywdę przez badane kobiety, modyfikują związki pomiędzy zmiennymi osobowościowymi a jakością i trwałością ich małżeństw – odkryto, iż przy stosowaniu przez żony AA, strategii zadaniowej w sytuacji krzywdy, współwystępowanie preferowania wartości skoncentrowanych na innych z jakością małżeństwa jest silniejsze, niż w sytuacji, gdy kobieta nie stosuje tych strategii (H6.5a).

Oryginalnym wkładem, jaki wnosi rozwiązanie postawionego problemu, do dorobku psychologii, jest poszerzenie teorii jakości i trwałości małżeństwa, autorstwa Lewisa i Spaniera (1979; zob. też: Ryś, 1994; Spanier, 1976; Spanier, Lewis, 1980), o koncepcję Gruszeckiej (2003, 2006), dotyczącą sposobów reagowania na krzywdę. Poczucie krzywdy nie było bowiem dotąd weryfikowane przy badaniu jakości i trwałości więzi małżeńskich. Nowością jest także testowanie tych zmiennych w tak charakterystycznej grupie, jaką są żony Anonimowych Alkoholików, oraz użycie konkretnych metod badawczych. Innowacją jest wreszcie wykorzystanie analizy skupień do wyodrębnienia czterech profili radzenia sobie z krzywdą: eskapistycznego, retorsyjnego, elastycznego i biernego.